

DUPĂ CINCI ANI
DELA
UNIRE

Dece mergem spre dezastru

Două scrisori deschise adresate d-lui

OCTAVIAN GOGA

fost ministru

Insotite de documente

DE

ONISIFOR GHIBU

profesor universitar

membru corespondent al Academiei Române

CLUJ

„TIPOGRAFIA NATIONALĂ”, SOC. ANON.

1924

66

B.I.T.

După cinci ani dela Unire

Scrisoare deschisă dlui Octavian Goga.

Iubite amice!

O înaltă și penibilă datorie de conștiință mă obligă să mă adresez pe această cale către tine.

Am urmărit cu interes articolele tale publicate în revista „Tara Noastră“ asupra diferitelor manifestări bolnave ale vieții noastre publice și și mărturisesc că constatările din aceste articole m'au umplut și pe mine, ca și pe atâția alții, de o legitimă durere și îngrijorare. Ele prezintă țara noastră la marginea falimentului, dela care aproape nu mai e nici o scăpare. Am cunoscut cu adevărată grijă cuvintele tale, după care România se prezintă astăzi ca „o mașină hodorogită, cu șuruburile ruginoase, mașină care nu umbără“ și am reținut cu spaimă sinistrelle tale constatări că „cu tot aparatul nostru de Stat suntem într-o situație de grozavă descompunere“, că „ne nămolim tot mai adânc în barbarie“ cu „destrămarea absolută“ a tuturor raielor de viață publică, cu „criminala inconștiență“, cu „înfățișarea asiatică“, cu „resorturile noastre de viață ca și par-

cuprinse de o paralizie progresivă", cu „decăderea morală care să abătut ca un înfricoșat flagel pe bata țară românească", etc. etc. Încheierea ta că nu crezi „să fie un Stat pe continent care să prezinte un asemenei tablou de desagregare sufletească", — oricăr ar putea părea de subiectivă, nu poate să nu zguduie și pe cel mai nesimțitor suflet de român, făcându-l să se gândească serios la ce ne putem aștepta după astfel de premise.

În adevăr, dezolante stări! După cinci ani de zile dela întruparea celui mai mareț vis pe care l-a putut avea vreodată un popor, — iată-ne în cel mai penibil hal, care te face pe tine și pe atâția alții să vă exprimați temerea că „suntem iremediabil pierduți" și că „misiunea istorică cu care a fost însărcinată generația de astăzi a eşuat complet".

Nu știu, în adevăr, dacă istoria universală va mai fi înregistrat vreodată în analele ei un astfel de paradox, care, vai, pentru noi este cea mai grozavă realitate, — ceeace știu este că în constatările tale este mult, chiar prea mult adevăr.

Dar nu pentru a recunoaște aceasta m'am hotărât să-ți adresez scrisoarea prezentă, ci pentru a completa constatările tale cu considerații fără de cările nu pot avea nici un efect binefăcător. Căci vei recunoaște și tu, că dela un doctor nu se așteaptă numai să-i spui bolnavului cât de gravă îi e boala, ci se așteaptă ca, cu ajutorul științei lui minunate, să-l facă sănătos, și să ia măsuri ca în viitor el să nu

mai poate recădea în starea la care l-au adus anumite cauze de care bolnavul trebuie să-si dea seama.

In articolele tale tu nu arăți în mod practic nici remediiile prin cari țara s-ar putea reface, nici cauzele cari au adus cu sine stările îngrijitoare de astăzi, — iar fără punerea în deplină lumină a cauzelor și fără indicarea mijloacelor de îndreptare, simpla constatare a realelor nu numai că nu ajută nimic, dar ea strică și mai mult, provocând descrujătare și panică.

Cum ai avut curajul să iai vălul de pe rană, ar fi trebuit să-l ai și pe acela de a mărturisi în mod sincer: *cari sunt cauzele stărilor dezolante de astăzi?* Căci dacă nu vor înceta cauzele, înzadar vom aștepta să înceteze efectele lor.

Să-mi dai voie, deci, ca să insist eu în câteva cuvinte asupra cauzelor, contribuind în acest chip cel puțin la lămurirea, dacă nu și la îndreptarea situației.

Bărdul deșteptării noastre naționale dela 1848, deplângând starea jalnică a poporului nostru de atunci, adâncit de „barbarii de tirani” într'un „somn de moarte”, avu curajul de a recunoaște, pe lângă această cauză încă una, și mai mare, și care ne era organică: „*a pismei răutate*” și „*oarba neunire*”.

Mi se pare, că și cauzele stărilor durerioase de astăzi trebuie să le reducem tot la aceste simptome scelerate ale vechei noastre vieți publice. În adevăr, nu Europa este de vină că noi am ajuns în cinci ani de zile la marginea

falimentului moral, nici Natura, cu evenualele ei lovitură elementare, ci de vină sunt tocmai factorii sufletești semnalati de Andreiu Mureșanu prin clasicele lui versuri, din cari noi totași n'am învățat nimic. Noi am ajuns în halul de astăzi din cauza noastră însine, din cauza ambicioilor noastre nesăturate, din cauza lipsei noastre de adevărat patriotism, din cauza acelui blestemat geniu al dezbinării, care se întâlnește în măsura cea mai mare tocmai sus, la conducătorii țării. Pentru ambicio și interese personale o mulțime de oameni mari de ai noștri sunt capabili de orice mijloace, chiar dacă acestea ar duce la dezastrul țării. În loc ca ei să caute unirea cu orice preț a puținelor forțe reale de cari dispune această țară, ei caută par că anume să le fărâmîzeze și să le învrăjbească, pentru ca astfel ei să se poată pune cu atât mai bine pe sine însiși în relief.

Această pornire diabolică este vina principală a stărilor de astăzi, și până când ea nu va înceta, zadarnică va fi orice zugrăvire în negru a realității actuale.

În numele prieteniei noastre de două decenii, în numele luptei noastre comune pentru neam, atât pe timpul dominației ungurești în Transilvania, cât și pe timpul războiului mondial în Regat și în Basarabia, și după aceea din nou în Transilvania, dă-mi voie să-ți spun cu toată francheță, dar și cu toată durerea că, dacă astăzi stările de lucruri în special în Ardealul nostru drag, sunt aşa cum le-ai zugrăvit tu, o mare parte a vinei o porți tu însuți.

Tu ai introdus în Transilvania, în locul politicei naționale a întregului neam, politica de partid, care a ridicat în posturi de conducere oameni fără nici o valoare și fără nici un scrupul și cari au înveninat viața publică și au dus-o pas de pas la dezaggregarea pe care o constați tu acum.

De multă vreme îmi stătea pe conștiință să-ți spun și în chipul acesta public convingerea mea, pe care, de altfel, pe cale particulară nu îți-am ascuns-o niciodată. Era aceasta o datoarie națională pentru mine, și ea nu izvorește din vre-o nemulțumire personală a mea, căci, cât mă privește pe mine, n'am nici o nemulțumire față de tine, și nici din vre-o ambiație a mea. Iți vei aduce, cred, aminte, că de două ori am refuzat să primesc a fi secretarul tău general, odată la Instrucție și altă dată la Culte, din simplul motiv, că nu mă simteam destul de tare pentru a lua asupra-mi sarcini atât de grele. Dacă aș fi dorit vr'o-dată ceva pentru mine, mi-ar fi fost destul de ușor să-mi împlinesc dorințele, dar martor mi-e Dumnezeu, că în întreaga mea viață m'am ferit ca de foc de astfel de obiceiuri. Tocmai aceasta îmi și dă tăria morală de a putea vorbi cu oricine despre cheștiunile publice, deschis, aşa cum vorbesc astăzi cu tine.

Și pentru ca să nu pot fi învinuit că afirm cu ușurință lucruri grave, voi aduce înainte o serie de probe despre activitatea unora dintre oamenii noi pe măna căroră tu ai dat puterea publică în momentul în care ai aflat de

bine să te despartă de vechii tăi prietenii.

Tu vei ceti dovezile și vei judeca, și pe urmă vei face cum vei crede de cuvință, iar eu voiu avea o singură măngăiere, aceea că *mi-am salvat conștiința*.

Știi că la cele ce voiu aduce înainte, voiu primi drept răspuns, în loc de argumente și dovezi care să folosească discuției, batjocuri din partea celor vizăți și din a celor de aceeași moralitate ca ei, — știi că chiar revista ta va continua să mă ia în zeflemea — oh, ce detestabilă armă de luptă, care cu otrava ei săptămânală a făcut în spiritul public din Ardeal mai mari ravagii decât loviturile necruțătoare ale presei ungurești din Budapesta pe timpul dominației străine, — dar nu-mi pasă! Cine luptă pentru adevăr, nu trebuie să se uite nici în stânga, nici în dreapta, ci numai înainte spre ținta ideală.

Voiu urma deci pe această cale, și numai pe aceasta.

Al tău, cu vechile sentimente
Cluj, 28 Februarie 1924.

Onisifor Ghibu.